

Asia: SM:n Lausuntopyyntö 8.4.2022 VN/14247/2021 ; Pelastuslain uusinta.

Pyro ja Ilotulitustaiteen Edistämissyhteisö ry:n lausunto:

Uusittava Pelastuslaki tunnistaa sekä kulotuksen että tulityön ammattimaisena tulenkäyttönä joille pätee lain 5§:n varovaisuus- ja huolehtimisvelvoitteet, ja joita saa suorittaa myös maa ja metsäpalovaroituksen aikana. Esitämme että ammattimainen pyroteknisten tuotteiden käyttö liittyen ilotulitusnäytöksiin ja yleisötilaisuuksiin yksilöittäisiin laissa ammattimaisena tulenkäyttönä. Tämä on perusteltua alalla toimivien elinkeinonharjoittajien perustuslaillisen elinkeinovapauden ja toimialojen sekä alueiden välisen yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi.

Edellä esitetyn asian tarve tunnistettiin jo nyt uusittavan lainuusinnan esiselitysvaiheessa :

Pelastuslain esiselityshanke: Onnettomuuksien ehkäisyn ja valvonnan jaosto, kohta 2.14: "Avotulen teon kieltö" jossa esitetään seuraava johtopäätelmä:

*Pelastuslakia olisi soveltamiskäytännön selventämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi tarkistettava niin, että kemikaaliturvallisuuslain 97 §:ssä tarkoitettuja **ilotulitusnäytöksiä olisi mahdollista järjestää kuivanakin aikana erityistä varovaisuutta noudattaen. Myös muu hallittu tulenkäyttö olisi mahdollista pelastuslain 16 §:n tarkoittamissa yleisötilaisuuksissa erityistä varovaisuutta noudattaen. Tällainen sääntely vastaisi mitä pelastuslain 7 §:ssä on säädetty kulotuksesta.***

Esiselityshankkeen kohdassa 6 "Yhteenveto ehdotuksista", todettiin lisäksi avotulen kieltöä koskevan sääntelyn tarkistaminen olevan **kiireellinen ja välttämätön asia.**

Edellä mainittuja selvennyksiä ei viety lakiehdotukseen, ja siksi **PITE ry, Pyro ja ilotulitusalan edustajana, vaatii että pelastuslain uusintaan sisällytetään yllä olevat SM:n työryhmän ehdottamat lain selvennykset.** Tämä voidaan tehdä lisäämällä lain 5 § lauseke:

Kemikaaliturvallisuuslain 97 §:ssä tarkoitettuja ilotulitusnäytöksiä ja pyroteknisten tuotteiden sekä muu hallittu tulenkäyttö pelastuslain 16 §:n tarkoittamissa yleisötilaisuuksissa, on mahdollista järjestää maa ja metsäpalovaroituksen vallitessa erityistä varovaisuutta noudattaen.

Tausta – yleisen ilotulitekäytön ja ammattimaisen elinkeinon eron tunnistaminen lainsäädännössä

Kemikaaliturvallisuuslaki (3.6.2005/390) sääntelee pyroteknisten tuotteiden käytön Suomessa. Laki tunnistaa 1) yleisen ilotulitteiden käytön ja 2) niiden ammattimaisen käytön eli ”ilotulitusnäytös” sekä 3) ”tehostekäytön”.

Oleellista on ymmärtää, että ilotulitteiden yleinen käyttö (ns. kuluttajakäyttö) verrattuna ammattimaiseen näytös- ja tehostekäyttöön poikkeavat merkittävästi toisistaan. Ammattimainen käyttö on elinkeinotoimintaa, jota säädellään usealla eri lainsäädännöllä ja valvotaan eri viranomaisten toimesta. Ammattimainen räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien käyttö on lisäksi luvanvaraista.

Oikeus ilotulitteiden ammattimaiseen käyttöön on ilotulitusnäytöksen järjestäjällä (yritys, toiminnanharjoittaja) ja tehosteiden osalta tehosteräjäyttäjällä (henkilö, toiminnanharjoittaja). Elinkeinotoiminnan harjoittajat täyttävät Kemikaaliturvallisuuslain sekä sen asetuksen (25.6.2015/819) asettamat vaatimukset toimintaluvan saamiseksi, ja ovat tehneet toiminnastaan vaadittavat ilmoitukset ja suorittanut vaaditut tutkinnot. Näytöstoiminnan valvonnan hoitaa TUKES ja näytöslupavalvonnan Poliisi, tehosteiden lupavalvonnan hoitaa pelastuslaitokset. Yksityisen henkilön ilotulitteiden käytön lupavalvonnan hoitaa pelastuslaitokset.

Todettakoon että Kemikaaliturvallisuuslain asettamat puitteet ovat osoittautuneet turvallisiksi ilotulitusnäytösten sekä tapahtuma/tehostetoiminnan osalta. Ilotulitusten yksityisen käytön osalta tätä ei välttämättä voi todeta.

(Tilastot (Pronto), vuodet 2010-2019: Ilotulitusnäytökset 1 kpl nosturipalo, kuluttajien ilotulituskäyttö 1052 paloa, joista osa vapaakäyttöajan ulkopuolella) (Pelastusopisto, <https://www.theseus.fi/handle/10024/345920>)

Ammattimaiset ilotulitusnäytöstoimijat tekevät näytöksestä ilmoituksen poliisille, joka pyytää pelastuslaitokselta lausunnon. Poliisin päätökseen kirjaamat ehdot ovat toimijaa sitovia. Ehto jossa kielletään näytös maa- ja metsäpalovaroituksen aikana, kieltää näytöksen pitämisen vaikkei se tosiasiallisesti aiheuttaisi vaaratilannetta ja ilman ennakkovaroitusta.

Lakiesitys ei huomioi ammattimaisen pyrotekniikkakäytöstä säädettyjä toimintaehtoja, joilla riskejä voidaan hallita ja minimoida.

Ammattimainen pyrotekniikan (ilotulitteet ja tehosteet) käyttö on perustuslailla suojattua elinkeinotoimintaa jonka harjoittaminen edellyttää toimintaan liittyvien turvallisuusohjeiden noudattamista. Vaaratekijät eivät liity vain palovaaraan, vaan myös henkilöturvallisuuteen ja yleiseen turvallisuuteen. Käyttöpaikan valinta ja käyttötilanteen suunnittelu ovat pakollisia ennakkosuunnittelun toimenpiteitä. Näytökselle tulee määritellä tulitteiden koon ja ympäristöolosuhteet huomioiva suoja-alue. Siinä ampuja voi ammunnan aikana liikkua suoja-asusteissa ja tehdä suojayötä. Tuotteiden käyttöpaikalla tulee etukäteen ja ennen käyttöä suorittaa arviointi ja varmistustoimenpiteitä. Tuulen kovuudelle on rajat ja sen suunta vaikuttaa turvaetäisyyksiin sekä siihen voidaanko näytös pitää. Ampumahetken tekijät huomioiden toteutusta saatetaan joutua muuttamaan, ammuntaa mahdollisesti muuttaa ja jossain tilanteissa kokonaan perua. Vetten päällä ammuttaessa voidaan siirtää ammuntalauttaa, ja jos tuuli puhaltaa epäedullisesta suunnasta suurimpia tulitteita voidaan poistaa näytöksestä, ja tällä turvata suojaetäisyyksien riittävyys.

Ammattimaiselle toiminnalle tunnusomaista on että vastaavan ampujan tulee paikalla päättää suojoitoimenpiteiden riittävydestä, todeta onko ammunta turvallista, ja tarvittaessa perua käyttö, täysin riippumatta siitä onko metsäpalovaroitus voimassa tai ei. Kuivuus on riskitekijä monen joukossa, joka on huomioitava.

Pyrotekniset tuotteet ja avotuli eivät ole fysikaalisesti sama asia - tulkintojen vaihtelu heikentävät elinkeinonharjoittajien yhdenvertaista kohtelua

Lakiesityksen perusteella syntyy kuva että valmistelutyössä ei ole ymmärretty pyroteknisten tuotteiden toimintatapaa. Puun palaminen tapahtuu ympäröivän ilman hapen avulla sen yhteydessä puun hiileen ja lämmössä syntyviin kaasuihin. Palossa puuaines saattaa hajota ja nousta kipinäinä ja leijua kuumen ilman kantamina. Ilotulitteessa sen sijaan ruudissa oleva hiili yhtyy ruudissa olevaan hapenantaajaan. Tulitteen avauspanoksen räjähdys syyttää tulitteen tehostekappaleet jotka palavat ennalta määrätyn ajan oman happensa avulla loistaen halutussa värissä. Jos tehostekappale näyttää kipinältä niin se on siksi suunniteltu. Ilotulitteesta ei lähde puupalon tyyppistä ”epämääräisen paloajan kipinöitä”. Valitsemalla oikeat tulitteet jokainen käyttötilanne voidaan saada turvallisiksi.

Ammattimaisen tulenkäytön kannalta asia kiteytyy siihen, mikä katsotaan ”avotuleksi”. Käsitettä on selvennetty SM:n pelastusosaston tiedotteissa: ”avotuleksi on katsottava tulta joka maaperän tai kipinöinnin kautta voi päästä irti”. Nuotio on avotulta, mutta tuli tulisijassa ei ole. Grilli ei ole avotulta, joskin kertakäyttögrillit aiheuttavat runsaasti hälytystehtäviä. Ilotulitusnäytös ammuttuna veden päällä katsotaan eräissä pelastuspiireissä avotuleksi vaikka se maaperän tai kipinöinnin kautta ei pysty ”pääsemään irti”. Tulkinta vaihtelee käsittelijästä ja pelastuslaitoksesta riippuen vaikuttaen sekä ammattinäytösten että tehostekäytön toimintaehtoihin.

Laintulkintojen vaihtelu paikkakunnittain heikentää elinkeinonharjoittajien yhdenvertaista kohtelua ja koska laki jättää mahdollisuuden epäselville tulkinnoille, lakia on selkeytettävä.

Nykyinen käytäntö rikkoo elinkeinovapautta - elinkeinovapauden kieltämisestä viranomaispäätöksellä seurattava taloudellisten menetysten kompensatio

Näytös- ja pyrotekniset ammattimaiset tulenkäyttötoiminnot noudattavat *lähtökohtaisesti* Kemikaaliturvallisuuslain säänteitä turvallisen näytös- ja tehostetoiminnan järjestämisessä. Oikeusvaltiossa elinkeinotoimijan tulee voida luottaa perustuslailliseen oikeuteensa harjoittaa elinkeinoaan ja että viranomaiset lainmukaisella sekä ennakoitavalla toiminnalla pyrkivät myös turvaamaan tämän oikeuden. **Kaikki ammattimainen tapahtuma- ja näytöstoiminta edellyttää ennakkotyötä, josta syntyy elinkeinonharjoittajalle kustannuksia.**

Kestämätön tilanne syntyy, jos toiminta keskeytyy Ilmatieteen laitoksen ilman ennakkovaroitusta annetun metsäpalovaroituksen takia siitäkin huolimatta, että toimija on toiminnassaan huomioinut kaikki toiminnasta aiheutuvat riskit ja suorittanut niiden edellyttämät varotoimenpiteet. Tällainen tilanne syntyy jos lupaehtoihin on sisällytetty nykyisen pelastuslain tulkinnanvarainen ja käytännössä satunnaisesti vaikuttava kieltäminen, joka ei ole todellisiin riskeihin kytkeytyvä eikä ole ennalta arvattavissa vaan riippuu sellaisista seikoista kuin ilman/maan kosteudesta tietyssä mittauspisteessä. Jos lainmukaista toimintaa ei voida viranomaisen toiminnan takia taloudellisesti hoitaa, on kyseessä elinkeinovapauden rajoitus, joka loukkaa Suomen perustuslakia.

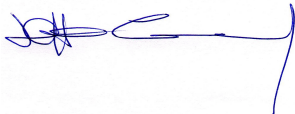
Viitaten Tartuntatautilain soveltamisen ennakkotapauksiin katsomme että Pelastuslakiin tulee kirjata velvoite taloudellisten menetysten kompensatioon, jos viranomaisen nimenomaisesti kieltää tai keskeyttää elinkeinotoiminnan maa ja metsäpalovaroituksen takia siitäkin huolimatta, että ammattimainen toimija on toiminnassaan huomioinut ja minimoinut kaikki toiminnasta aiheutuvat todelliset riskit varautumalla niiden edellyttämiin varotoimenpiteisiin.

Yhteistoiminnalla saavutetaan positiivista turvallisuusvaikutusta

Ammattimainen näytöstoiminta ja tehostekäyttö, kuten koko tapahtumateollisuuden toimiala ovat Suomessa valtakunnallinen ja vahvasti kasvava, työllistävä sekä taloudellista toimeliaisuutta vahvistava toimiala. Samanaikaisesti toimiala ja tapahtumiin liittyvä ammattimainen toiminta ovat vielä monilla alueilla ja paikkakunnilla puutteellisesti tunnistettuja viranomaisten parissa.

Ammattimaisen ilotulitusten näytöstoiminnan ja tehostekäytön tuntemuksen lisääminen, kuten myös käytännön turvatoimien arvioiminen käyttötilanteen suunnittelussa vaativat toimialan ja pelastusviranomaisten välistä dialogia ja yhteistoimintaa niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti. Nykyinen vaihteleva tulkinta ja epäselvä tilanne ja siitä johtuva epävarmuus tehoste ja ilotulitusosalalla ei edistä keskenäisen luottamuksen kehittymistä.

Toimialan halu on kehittää dialogia ja sujuvaa yhteistyötä luottamuksen sekä toiminnan edistämiseksi. Pyro- ja ilotulitustaiteen edistämisyhteisö PITE ry on myös Tapahtumateollisuus ry:n jäsen.

PITE ry (Pyro ja Ilotulitustaiteen edistämisyhteisö ry)
Uffe Cederqvist, PJ
uffe.cederqvist@gmail.com
050 62143